

Bydgoszcz, 16 listopada 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.44.2018.RK/JDa

**Pani
Alicja Wójcik
Kierownik
Miejsko-Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
ul. Słoneczna 32
88-230 Piotrków Kujawski**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Słoneczna 32, 88-230 Piotrków Kujawski (zwanym dalej MGOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 30, 31 października 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
- J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,

na podstawie Upoważnienia Nr 711/2018 z dnia 25 października 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 29 października 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Alicji Wójcik – Kierownika MGOPS, p. XX – asystenta rodziny oraz analizę dokumentacji.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190. W gminie Miejskiej w Piotrkowie Kujawskim ww. zadanie realizuje MGOPS.

MGOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 19 grudnia 2008 r. przyjętego Uchwałą Nr XXI/108/08 Rady Miejskiej w Piotrkowie Kujawskim z późniejszymi zmianami. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 4 czerwca 2018 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika Nr 4/2018. Dokument nie zawiera wyodrębnionego w strukturze Ośrodka stanowiska asystenta rodziny i nie ujmuje wszystkich przypisanych do niego ustawowo zadań. W trakcie trwania kontroli uzupełniono powyższe braki.

Burmistrz Miasta i Gminy Piotrków Kujawski upoważnieniem nr 0052.19.2017 z dnia 3 kwietnia 2017 r., upoważnił p. Alicję Wójcik do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji. Wcześniej kierownikiem MGOPS była p. Iwona Bolewska.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

Gmina opracowała i realizuje 3-letnie Gminne Programy Wspierania Rodziny na lata:

- 2014-2016 przyjęty Uchwałą Nr XXX/196/2014 Rady Miejskiej w Piotrkowie Kujawskim z dnia 24 lutego 2014 r.,
- 2017-2019 przyjęty Uchwałą Nr XXIV/158/2017 Rady Miejskiej w Piotrkowie Kujawskim z dnia 12 czerwca 2017 r.

Głównym celem bieżącego programu jest stworzenie warunków sprzyjających wspieraniu rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Program zawiera diagnozę środowiska lokalnego, dane liczbowe przedstawiające sytuację społeczno-demograficzną, które pozwoliły na określenie celów szczegółowych. Realizatorzy programu na bieżąco wykonują działania w swoim obszarze.

W okresie objętym kontrolą Kierownik MGOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz częściowo przedstawiła potrzeby z tym związane. Sprawozdanie w tym zakresie obejmuje asystenturę rodzin, dane ilościowe i jakościowe oraz system pieczy zastępczej. Sprawozdania za lata 2016 i 2017 zostały przekazane do Rady Miejskiej w terminie określonym w ustawie. Kierownik MGOPS złożyła w tym zakresie stosowne oświadczenie.

W okresie objętym kontrolą MGOPS zatrudniał jednego asystenta rodziny:

- p. XX – w ramach umowy zlecenie, w okresie od 4 stycznia 2016 r. do 30 czerwca 2016 r., a następnie od 1 września 2016 r. do chwili obecnej.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2016 r. 12 rodzin, w tym brak przypadków rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2017 r. 13 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
 - w 2018 r. (do dnia kontroli) 15 rodzin w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- przy zachowaniu zasady, iż żaden asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudniony asystent rodziny: p. XX posiada wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W aktach osobowych asystenta brakowało wszystkich oświadczeń dotyczących spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2, 3 i 4 ww. ustawy. Asystent uzupełnił braki o powyższe oświadczenia.

W zakresie czynności asystenta rodziny uwzględniono wszystkie zadania, wynikające z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dokument uwzględnia również zadanie określone w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Piotrków Kujawski tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystent podnosił swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystenta nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystent rodziny nie prowadził postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystent dokumentował swoją pracę poprzez: plany pracy z rodziną, półroczne oceny sytuacji rodziny, karty pracy asystenta rodziny, harmonogramy działań zaplanowanych z rodziną na dany okres, oceny końcowe pracy asystenta z rodziną.

W dwóch przypadkach (rodzina XX. i rodzina XX.) asystent nie dokonał okresowej oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, co jest niezgodne z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Częstotliwość wejść w środowisko asystentów była adekwatna do potrzeb rodzin.

Główny plan pracy zawierał przewidywane efekty, natomiast terminy realizacji działań były uwzględniane w harmonogramie działań, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy. Pouczono, aby umieszczać każdorazowo w planach pracy zarówno przewidywane efekty i terminy realizacji działań zgodnie z ww. ustawą.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Od 2018 r. asystent rodziny prowadził monitoring funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy, dokumentowany poprzez karty pracy asystenta i sporządzanie notatek służbowych. Minimalny czas trwania monitoringu to 2 miesiące, jest on dostosowany do indywidualnych potrzeb rodziny. Prowadzony jest w formie wizyt w środowisku, kontaktów telefonicznych, wymiany informacji z przedstawicielami instytucji. W latach 2016 i 2017 w czterech rodzinach, w których zostały osiągnięte cele i zrealizowano plan pracy nie został wprowadzony monitoring funkcjonowania rodziny.

Decyzja o kontynuowaniu współpracy z rodziną lub jej zakończeniu odbywa się po konsultacjach asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym i Kierownikiem Ośrodka. Zakończenie współpracy asystenta z rodziną następuje w przypadku zrealizowania planu pracy z rodziną i osiągnięcia celów określonych w planie pracy oraz z powodu zmiany miejsca zamieszkania rodziny.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników MGOPS. Realizując powyższe zadanie Ośrodek współpracuje z innymi służbami tj.: Policją, Oświatą, służbą zdrowia, kuratorami. Mając na uwadze dobro dziecka i całej rodziny, Ośrodek podejmuje działania interwencyjne i zaradcze.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W jednej rodzinie objętej pomocą asystenta, w której wystąpiło zjawisko przemocy, zaangażowane były następujące służby: pracownik socjalny, kurator, dzielnicowy. W przypadku zaobserwowania występowania przemocy, niezwłocznie podejmowano działania mające na celu ochronę zdrowia i życia dzieci, w tym podjęto działania prowadzenia procedury „Niebieskiej Karty”, monitorowano funkcjonowanie rodziny. Dwoje dzieci skierowano do Świetlicy Opiekuńczo-Wychowawczej, gdzie zostały objęte wsparciem psychologa.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

Na terenie gminy Piotrków Kujawski funkcjonuje placówka wsparcia dziennego–Świetlica opiekuńczo-wychowawcza, utworzona 23 czerwca 2005 r. w ramach reorganizacji świetlicy środowiskowej. Placówka znajduje się w Szkole Podstawowej w Piotrkowie Kujawskim. Świetlica dysponuje 40 miejscami. Zajęcia odbywają się w dwóch grupach po 20 dzieci, z podziałem na określone dni tygodnia. Wychowankami świetlicy mogą być uczniowie szkoły podstawowej i gimnazjum, sprawiający problemy wychowawcze, zagrożeni demoralizacją, przestępczością i uzależnieniami oraz pochodzący z rodzin dotkniętych patologią, dysfunkcyjnych, niewydolnych wychowawczo, z utrudnioną socjalizacją. Pobyt dziecka w placówce jest nieodpłatny i dobrowolny chyba, że do placówki skieruje sąd. Świetlica organizuje naukę własną wychowanków, zajęcia w grupach wychowawczych, zespołach, kołach zainteresowań, zajęcia terapeutyczne, wakacyjne i feryjne zajęcia świetlicowe, wycieczki edukacyjne, pogadanki i rozmowy wychowawcze, imprezy okolicznościowe, poradnictwo i konsultacje psychologiczno-pedagogiczne dla rodziców.

W gminie działa także Biblioteka i Ośrodek Kultury, który organizuje wiele atrakcji dla dzieci w okresie wakacji i ferii zimowych. Prowadzi coroczną działalność kulturalną, organizuje imprezy sportowe, zajęcia wokalne, taneczne, zajęcia gry na instrumentach, naukę języka angielskiego. Ponadto dzieci mają możliwość spędzenia czasu wolnego w świetlicach szkolnych, a także korzystają z boiska sportowego „Orlik”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Piotrków Kujawski zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (terapeutycznego, psychologicznego, pedagogicznego, psychiatrycznego, socjalnego, prawnego). Szczegółowych informacji w tym zakresie udzieliła Kierownik MGOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy Piotrków Kujawski nie funkcjonowały rodziny wspierające. W związku z tym miasto nie ponosiło kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika MGOPS wiadomo, iż pracownicy Ośrodka ustnie informowali klientów o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej, jednak bez zainteresowania.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

Gmina nie ponosiła kosztów związanych z utrzymaniem wychowanków przebywających w pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.*

Asystent rodziny nie współpracował z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej. Nie uczestniczył w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej oraz nie uczestniczył w Zespołach do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka, z uwagi na brak zaproszeń. Stwierdzono nieprawidłowość współpracy asystenta z rodziną zastępczą. Powyższe zadanie jest ustawowo przypisane Powiatowemu Centrum Pomocy Rodzinie.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 21 lipca 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 27 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 28 lipca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 29 stycznia 2018 r.,
- e) za I półrocze 2018 r. w dniu 31 lipca 2018 r.,

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213). Stwierdzono brak wykazywania placówki wsparcia dziennego w sprawozdaniu rzeczowo- finansowym z wykonywania zadań z zakresu wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z uchybieniami.¹

Stwierdzone uchybienia, odnoszące się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności MGOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynikają z niedostatecznego stosowania przepisów prawa. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, MGOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonych uchybień jest Kierownik MGOPS p. Alicja Wójcik.

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 371/2017 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 11.12.2017 r., w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez uchybienie należy rozumieć odstępstwo od stanu pożądanego o charakterze wyłącznie formalnym, nie powodujące następstw dla kontrolowanej działalności, zarówno w aspekcie finansowym, jak i wykonywania zadań.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.
2. Opracowywać plan pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, bądź wychowawcą instytucjonalnej pieczy zastępczej, skoordynowanego z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej zgodnie z art.15 ust.1 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin wykonania – na bieżąco.
3. Wykazywać placówkę wsparcia dziennego w sprawozdaniu rzeczowo-finansowym z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Termin wykonania – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)